

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evropeae Historiae Societatis Iesv Pars ...

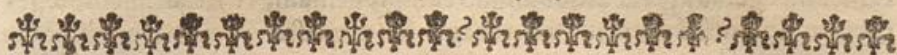
Anglia

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1671

Capvt XIII. Hæresis desperata, frons libri à Campiano concepti; mutati mox in libellum decem Rationum; huius æstimatores, & iudices; editur, & magno Senatus Londinensis dolore Oxonij vulgatur. ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10773

Hæresis desperata, frons libri à Campiano concepti; mutati mox in libellum decem Rationum; huius aestimatores, & iudices; editur, & magno Senatus Londinensis dolore Oxonij vulgatur. Capitur Briantus, & inuictò animi robore in tormentis durat.

C A P V T XIII.

DV M singulari compendio rei Catholicæ Londini Personius, ministerium suum, & stylum exerit, Campianus in tractu boreali præter solitum suum in quæstu animarum assiduitatem coactus est adiacere animum ad scribendum, & mente pridem concepto operi frontem præfigere *Hæresis desperata*, quàm aptè vero, & appositè temporì, quo regnabat victrix, & leges dictabat proborum sanguine scribendas. Bonorum spoliatione, infamia, vinculis, mortibus, & ingeniosi furoris carnificina multiplici sanciantas; per se res ipsa loquebatur, cum enim hæresis ratio & natura, tota sit credere, assentiri, propugnare quod lubet disputando, persuadendo, argumentis vincendo, ubi hæc animi quibus continetur præsidia reiicit, formidat, non sustinet, excludit penitus; desperavit, haud absimilis tyrannis quibus iura regnandi cum desint, in ferro ius ponunt, & stricto gladio subactos populos imperio premunt, tamdiu sibi subiectos, quamdiu pauentes. Opperiebatur Campianus particulam aliquam vacui temporis qua librum illum quem paraturiebat depromeret, cum illi venere in manus Philippici vomitus quibus Hanmerus, & Ciarcus Societatem scædauerant, non quod magnopere de iis laboraret, cum esset evidens, sicut dæmonem in arreptitiis, ita rabiem in iis loqui nullam planè prætextam ratione; sed quia sanctam quam erat professus Catholici dogmatis publicè tuendi fiduciam, temeritatis, & arrogantiae damnabant; nec Personius nisi leuidentse obiterque id refutauerat; ipse plenius parabat exequi, & demonstrare de veritatis Catholicæ firmitate immobili, & æterna confidentiam illam aptam esse. Sic fore ut satis eadem opera faceret Academiæ utrique, aliquam eius de religione lucubrationem expetenti. Probavit Personius eius mentem; horis ipse exinde succisuis rationes collegit decem ex quibus illam fiduciam hauserat, quam aduersarij arrogantiae tribuebant, quarum perpetua meditatione, probandi vim ineluctabilem, sic perspexerat penitus, ex quo iam in

R

Bohemia egerat, gerebátque animo comprehensam, vt Academicos, ingeniorum florem ad quos illa mittebat, sic modeste simul, magnificeque affaretur. Si nixus ingenio, literis, lectione, si memoria, & arte, non essem veritus prouocare doctissimum aduersariorum, essem, fateor, vanissimus hominum, & intolerantissime superbus, aliorum & mei putide ignarus; at si causa diu meditatóque introspecta, tanti me ratus sum, vt possem probare, lucere solem de medio die, dabitis hanc audaciæ veniam, in quam Christi Iesu Regis mei honor, & veritatis insuperabilis gloria me induxit. Sic præfatus subdit rationes decem, siue vt appellat scaturigines ac fontes, probationum, & argumentorum quæ demonstratiuis assertionibus, ostensura sint niti Religionem Catholicam doctrina euidenter credibili; vnam esse, & solam; instituti cuiusvis reliquas plus minus à vero & recto aberrare, quo ab Catholica longius abessent, aut propius.

Non debuit quidem in maius volumen, hoc opus digeri, ed enim tendebat vt principia panderet auctoritatum, & argumentorum, quibus partis aduersæ origo notitia, & fallacia expugnatur, at qui pretio ponderis, & efficacis, non mole libellum metiuntur, æquare quibusvis aliis argumenti eiusdem non dubitant, laudant, leguntque cum peculiari animi, & ingenij voluptate, nec satis liquido statuunt siue oblectando comprior, an conuincendo robustior. Celebre est à Marcantonio Moreto eius encomium, viro superioris seculi literatissimo, & limatissimo, ac difficillimæ censuræ. Librum legit, probauit, miratus est, & primam illius paginam sua manu grandi caractere hac epigraphe decorauit, *Libellus aureus, verè digito Dei scriptus*. Camdenus diuersè, (carpendo, quod laudat, mirabilis;) comptulum vocauit, & elegantulum, quasi tota hæc esset libelli gloria, venustatis laude virtutem eius emasculans; vnde illum postea muliebre magis quam virilem appellat. Sed enim quid illi neruorum inesset, Vvitcherus sensit, dum maiori conatu quàm laude illum impugnavit; sensere ministelli, qui eius conuicti efficacitate, in diuerticula, sarcasmos, & acerbitates satyricas, necessitatem respondendi libenter commutarunt, quibus cum cernerent cordentissimos quosque indignari, ne viderentur stultè ineptire, si putassent libello satisfactum venenatis dumtaxat salibus, obmutuere illi quidem; sed in quanto peiora, malignitatem artesque verterint audiamus ex Spondano, quem data opera ex multis seligo qui de re notissima suisque tunc oculis obiecta possunt hodièque nonnulli superstites dicere. Prædicantes, inquit, Campiani opusculo doctrinæ suæ auctoritatem prosterni dum vident, nec sat illi pannosis, dissipatisque iocorum garrulitatibus occurri quas in librum vnum compegerunt; Ministros regios adire, vt religionis negotium cui obstare doctrina non valebant in status publici causam forumque traducerent, vbi criminando, & calumniando nihil non possent; pergitque narrare hinc natam fabulam de Papa, Rege Catholico & magno Etruriæ Duce in Elizabethæ vitam regnumque coniuratis, destinatisque ad hoc in Angliam emissariis Campiano & Personio (quod pronis exceptum auribus quas tragœdias dederit, sequetur inferius)

inferius) sed eò Angliæ Prædicantes, adegit amentia, libellus decem rationum quibus satisfacere nequibant; tametsi Reginae historicus, nihil quod argueret in eo reperisset præter venustatem nimium exquisitam.

Longè ab hoc diuersus, qui diu post Petri Soauij Polani historiam Latinè Londini edidit, duobus ad se locupletatam iudiciis, quorum altero nihil potest ad Tridentini confessus dignitatem excogitari præstantius; altero in eius dedecus nihil probrosius, & sceleratius; nempe ad hoc secundum, mutuum sumpserat, pestilens quoddam scriptum Dudithij, Quinque ecclesiarum deinde Episcopi, dementer irati, quod laicis calicem, vxores Presbyteris non obtinuisset. Pro priori particulam refert quartæ, inter decem, Campiani rationis vbi de Synodo Tridentino, quò magis, inquit, inueterasset & eò magis in dies, eoque perennius efflorescet. Bone Deus! quæ gentium flores Academici, quæ lingua, quanta varietas, qui dilectus Episcoporum totius orbis, qui Regum, & Rerumpublicarum splendor, quæ medulla Theologorum, quæ sanctitas, quæ lachryma, quæ ieiunia, qui subtilitas, quantus labor, quàm infinita lectio, quanta virtutum & studiorum diuitia, augustum illud sacrarium implerunt! Furtiuus de solito erga Catholicos labore otij momentis, absolutum opusculum, ad Personium mittit Campianus, rogans ab eo liberè censeri, corrigi, ac si nihil conducibilius occurrisset; etiam igni emendari. Personio visi sunt auctorum textus auctori- bus necessario addi oportere quibus prætexebantur libelli margines, ne si quis patùm genuinè verèque auctori respondentem, aduersarij nacti essent hærent in eo tanquam ad scopulum; & ex eo cætera omnia criminarentur mendacij, & fraudulentia. Londinum itaque se conferrer, vbi eopia librorum abundaret, quorum auctoritatibus nitebatur; verum extra regiam diuerticulo ne captaret, sed hospitij publicis vteretur, quæ frequens vltro citroque comitatus, minus suspecta facere t, minùsque obseruata. Præterquam quod erat Campiani tam amabilis aspectus, & genius vt effusus ad illum, Catholici currerent, essetque miraculo ad tam incautam eorum lætitiā tot exploratores, & tot occultos cæcutire.

Lancastro profectus post diem Paschæ ritè diuinis mysterijs cum Catholicis celebratum, sub initium Aprilis Londinum peruenit; auctorum vero quos ipse citasset, repræsentare aduersariis concepta verba, etsi opus non erat, vt quæ ipsismet legisset olim, notatæque haberet ex fontibus, morem tamen gessit Personio, & suis singula auctoribus singulis reddidit, vsus ad hoc Thoma Fitzherberto nobili iuvene, recens vxorato, dein pro fide victo, exule, Romæ Sacerdote, Societatis nostræ Religioso, Anglicani demum Collegij Rectore, cui securè tunc omnes & honorificè, patebant librariæ. Campianus interea per diem vix à Catholicis se expediebat; sub noctem illuc trahebatur quo multæ ad eum de Deo, & animi rebus audiendum conueniebant familiæ, quod tam sollicitum habebat Personium vt de illius comprehensione, in horas nuntium expectaret, festinaretque hoc diligentius præclarum eius opus prelo subicere; res oppidò lubrica, & multò quàm ante periculosior, quod in Personij apologetico in Ciarcum, & in *Deprehensa Nicolao*, Calcographiæ Londinensis depre-

hensum fuisset prelum, & actoribus edictionibus, à furtiuis huiusmodi typis grauib. pœnis absteritum. Verum enim verò plus valuit quàm nummus, quàm pietas, pœnæ metu; nec artifices ad opus, nec quicquam aliud defuit: locum Stonaria, nobilis matrona cōmodauit, quo nullus potuit vel tutior diligi vel opportunior, paratium suum media in sylua milliaribus Londino viginti Tamisi haud procul imminens, priusquam tamen illuc se abderent, dies agere Londini duodecim expiandis confessione mutua peccatis, votorum instauratione colligendis animi viribus (quas auxere non parum Aquauia Præpositi saauissimæ literæ) incerta denique nouorum Patrum expectatione, quos sperabant in horas ad fore. Hinc se Campianus in domum Stonariæ subducit cum F. Emersono & Catholico nobili, qui editioni properandæ cura, & industria præesser, dum iuuandis animis instabat Campianus.

Hæsit Londini Personius ad diem Aprilis vicesimum sextum, bona cum venia scriptoris qui menses duos & dies viginti, resque in iis ætas stipauit in vnâ hebdomadam, quod elucidandum hic esset fufius, nisi lectorem tæderet vt plurimum Chronologica minuta numerare.

Diebus ex quo Personius Londino excurrerat duobus in villam Catholicæ vicinam, armata lictorum familia Nortonus, nocte intempesta, longo ambitu locum cingit, cuius illi iudicium fecerat flagitiosus explorator; ipse rectâ effractis foribus in cubiculum irrumpit, quod ad Tamisis ripam in ædibus Bibliopolæ hæretici Personius legerat tanquam minus suspectis ad excipiendos qui ad se ventitabant, nihilque propius abfuit quam vt à Nortono teneretur, vnus licet illum peruestigante coniecturis, quem cum sacris ex rebus in cubiculo inuentis eius esse incolam comperisset, bilem scilicet totam, & diras euomuit. Cruces, imagines, icones, precatorias coronas, libros, & fasciculum scriptorum velut corpus delicti, consignandum fisco, conualauit, suspicatusque haud temerè latere in vicinia Sacerdotem, ipsūque fortassis Personium, ædes fortuito proximas ingressus Alexandrum Briantium reperit, Personij penitus consciū, & sanctimonix studio; intimoque amore in Societatem intimè amicū. Prodidit Sacerdotem calix, quem dum rimatur omnia Nortonus; deprehendit; eius pecuniam, & supellectilem reliquam velut damnati iam ex calice hominis asportauit, arctēque ferro vinctum custodia clausit quam Counterum vocant. Fuit hic vnus ex duobus quos ad supplicium comites habuit Campianus; (sociū prius, & fratrem in carcere, votorum nuncupatione quibus Societati se se cum eo illic adiunxerat) non obscura sanè diuini roboris, & lætitiæ approbatione, dum enim fame, sitisque ad mortem; post fixis sub vngues aculeis, iterato denique sapius torqueretur, vtgereturque equuleo, vt inueniendi Personij iudiciū faceret; non facio, inquit, tametsi non ignoro. Vidi hominem, & cum eo vixi; de me hoc solum habetote; ac me quidem vt lubet pessimè laniate, nihil estis vltèrius expressuri; stetitque in illo constantiæ gradu tam fortiter,

titer, vt inhorrescerent ad acerbiter cruciatuum tortores ipsi, præfertim cū esset annorum duode - triginta, & habitu corporis maxime delicato. Dum seruat Londini Personum Deus; editioni Decem Rationum finem imponit Campianus deproperatque illas celerius spargere vbi norat cupidius expeti. Faut eius proposito mos commissio- num annuarum ad quas Oxonium, ingeniorum flos, nobilitatis & curiosorum sub diem Apostolis Perro, & Paulo sacrum vndique solent confluere, spectaturi, spectandi, suffragaturi certantibus ad gradus, magisteria, laureas, pulpita cœteraque præmia meritorum, vtra- que in Academia obtinenda, suo enim vtraque triduo pari maiestate, & regni concursu, sui experimentum præbet, & multitudini tantæ spectacula in templi alicuius capaci parat basilica, pegmatis vndique præcincta. Sub Oxoniensis igitur conflictus initia, Guillelmo Har- leo, fido & industrio Sacerdoti Campianus, exemplaria libri sui tra- dit quadringenta, latè quaquaversum per Collegia sedecim, aulas octo, theatra, sedilia, ipsaque adeo Prædicantium ædes seminanda, (cuius deinde officij meritum & præmium tulit ærumnosissimum Lon- dini carcerem) ad solennis tridui, dies primus, & adest Harleus quasi vnus è spectantibus, obseruaturus ad rem nouam, miræque inopinam singulorum iudicia, & vultus; cernitque suo cum incomparabili gau- dio vniuersos, missa propemodum, eruditæ ad quam conuenerant pu- gnæ cura, mussare, quærere, proferre inuentum casu librum, lecti- tare subinde, & varios post lecta colores vultu dare; foris quoque per urbem, omnes ferè in laudem auctoris, & operis conspirare.

His lætus nuntiis Harleus Campianum tū quidem magnoperè re- creauit, sed paucis hinc diebus, venere ex aula literæ, quæ certo con- firmarent, editionem libri, multoque magis promulgationem totius in Angliæ concursu tam celebri factam, sinistris opinionibus à Regina eiusque consiliariis acceptam, vt quæ rectè spectaret ad renocandos ab hæresi populos, seu quod ipsi interpretabantur ad eos Regiæ obse- quio subductos, Papæ arbitriis, & obedientiæ addicendos. Quod au- tem pergerent Campiano liberum negare commeatum vt audiretur pu- blicè de Religione ex rationibus illis decem suis, totus inde illorum incubuit labor in illius comprehensionem, & dici non potest quam iis doleret, quantum illos puderet, domi habere inimicum, nec posse vl- lis artibus inuenire; quod exprobrare Magistratibus potius quàm ipsi Campiano visus est Declamator qui Regina coram, in consessu publi- ci conuentus, *circumvolitantem & libere vagantem Iesuitam*, vocauit. Tām porro fidele consciorum illius silentium; tanta illum apud se ser- uantium cautio, cum edictis haud pridem repetitis aduersarentur ma- iorem in modum, incrudere in illos Regiæ odia, eiusque Ministro- rum, & ab hac libri euulgatione, instauratus est ardor impatientior inuestigandi Campiani, & Catholicorum oppressio. Quò spectat illud ad Præpositum Aquaniam, breui illo quatuordecim dierum spatio

quod post emissas in vulgus rationes adhuc liber transegit, ubi dolens suas intercidisse ad eum literas, & conditionem temporum pessimam deplorans, quibus non poterant scitu dignissima epistolarum fidei absque periculo consignari; nunquam ait, antehac sæpius debacchata est aduersariorum crudelitas; sed nec res Catholica melius, vel tutius habuit; nec enim aliis premitur argumentis, quàm equuleo compede, fame, opprobriis, quo pugnae genere multum depressa est, & dedecorata aduersariorum. Dignitas, regni que totius oculi, & fauor in Catholicos deflexere.

